

Türk Dövlətləri Təşkilatı: məqsəd daha möhkəm birliyə nail olmaqdır

TDT bunun üçün iqtisadi sahələrdə də fəaliyyətini genişləndirir

Hazırda Türk Dövlətləri Təşkilatı (TDT) dünya miqyasında güc mərkəzlərinin birinə çevrilməyi hədəfləyir. Bu da təsadüfi deyil. Çünki həmin dövlətlər böyük coğrafi məkanı əhatə edir, üzv ölkələrdə müsbət demoqrafik dinamika müşahidə olunur və s. Zəngin təbii resurslar, onların nəqli üçün müasir infrastruktur, Mərkəzi Asiyayı, Qafqazı Aralıq və Qara dəniz limanları ilə birləşdirən nəqliyyat dəhlizləri, eləcə də qədim tarix və mədəniyyətləri bu ölkələrin xalqlarının böyük sərvətidir.

Türk ölkələri ilə əlaqələrin genişləndirilməsi, türk dünyasının və Türk Dövlətləri Təşkilatının gücləndirilməsi Azərbaycanın xarici siyasətinin prioritet istiqamətidir. Azərbaycan həmişə türk dünyasının sıx birləşməsi, onun siyasi, iqtisadi və hərbi qüdrətinin artması, qlobal arenada güc mərkəzinə çevrilməsi naminə söylər göstərmişdir. Bu məqsədlə də ölkəmiz TDT ilə iqtisadi əlaqələrini genişləndirir. Bu da özünü həm geniş formatda, həm də hər bir ölkə ilə ikitərəfli şəkildə iqtisadi əməkdaşlıqda özünü göstərir.

Azərbaycanın qardaş Türkiyə ilə birlikdə reallaşdırdığı qlobal enerji layihələri bunun ən parlaq nümunələrindəndir. Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft kəməri, Azərbaycanı dünyada qaz ixracatçısı kimi tanıdan Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri, "Cənub qaz dəhlizi"nin ən böyük hissəsi olan TANAP... Bir sözlə, Azərbaycan neftinin və qazının dünyaya yolu Türkiyədən keçir.

Son vaxtlar Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın Xəzərin dibi ilə çəkəcəyi "yaşıl dəhliz" layihəsi də dünyanın diqqətindədir. Bu, 2022-ci il dekabrın 17-də Buxarestdə imzalanan "Azərbaycan Respublikası, Gürcüstan, Rumıniya və Macarıstan hökumətləri arasında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ötürülməsi sahəsində strateji tərəfdaşlıq haqqında Saziş"ə əsasən, Xəzərin və Qara dənizin dibi ilə Avropaya uzanan "yaşıl enerji" dəhlizinin önəmli bir his-

səsi olacaq. Belə misalların sayı çoxdur.

TDT-nin iqtisadi əlaqələrinin inkişafında keçən il iyulun 6-da təşkilatın Şuşada keçirilən qeyri-rəsmi Zirvə görüşü növbəti mühüm addım olmuşdur. Bunu tədbirin "Nəqliyyat, bağlantı və iqlim fəaliyyəti vasitəsilə dayanıqlı gələcəyin qurulması" mövzusunda həsr olunması da təsdiqləyir.

Zirvə görüşündə Prezident İlham Əliyev demişdir: "Hesab edirəm ki, Türk Dövlətləri Təşkilatının cari büdcəsi və strukturu bizim birlikdə nəzərdə tutduğumuz hədəflərin reallaşdırılması üçün yetərli deyil. Buna görə Azərbaycan bu günlərdə Katibliyin hesabına 2 milyon ABŞ dolları məbləğində vəsait köçürmüşdür. "Şərq-Qərb" nəqliyyat dəhlizinin genişləndirilməsi qarşımızda duran prioritet məsələlərdən biridir. Orta dəhlizin ayrılmaz bir hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun il-lik yükəşirə qabiliyyəti Azərbaycanın əlavə sərmayəsi nəticəsində 1 milyondan 5 milyon tona çatdırılıb. Xəzər dənizində 50-dən çox ticarət gəmisi olan Azərbaycan Türk dövlətləri üçün önəmli tranzit xidmətləri göstərir. Artan yükdaşımalara nəzərə alaraq, hazırda Bakı gəmiqayırma zavodunda 6 gəmi inşa edilir. Gələn il ölkəmizin 9-cu Beynəlxalq Hava Limanı Laçında istismara veriləcək. Ələt Beynəlxalq Ticarət Limanının yükötürmə qabiliyyəti 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər genişləndiriləcək.. Enerji sa-

həsində strateji tərəfdaşlığımız, o cümlədən bərpaolunan enerji və enerji səmərəliliyi sahəsində əməkdaşlığımız çox əhəmiyyətlidir. Xəzər dənizi vasitəsilə Azərbaycan ərazisindən Avropa və Asiya arasında fiber-optik telekommunikasiya marşrutu yaratmaq məqsədi daşıyan "Rəqəmsal İpək Yolu" layihəsi də mühüm təşəbbüslərdən biridir".

Sözügedən qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə qəbul edilmiş Qarabağ Bəyannaməsindən bəzi müddəaları xatırlatmaq da yerinə düşər. Belə ki, həmin sənəddə türk dövlətlərinin regionda və dünyada qlobal ticarətin və iqtisadiyyatın inkişafında əvəzsiz rolu nəzərə alınmaqla, müvafiq nəqliyyat infrastrukturunun və səmərəli transregional dəhlizlərin yaradılması yolu ilə onların arasında bağlılığın daha da inkişaf etdirilməsinin vacibliyi vurğulanıb. Eləcə də ticarət həcmələrini artırmaq, limanlara, dəmir yollarına, avtomobil yollarına və

logistika qovşaqlarına infrastruktur investisiyalarını cəlb etməklə dayanıqlı inkişaf, iqtisadi rifah və beynəlxalq ticarət üçün təməl daşı kimi Avropa-Türkiyə-Cənubi Qafqaz-Mərkəzi Asiya-Çini birləşdirən Trans-Xəzər Beynəlxalq Şərq-Qərb Orta dəhlizi vasitəsilə üzvlər arasında sıx əməkdaşlığa çağırış edilib. Regional ticarət həcmünün davamlı artdığı qeyd edilərək, qarşıdan gələn illərdə ticarət həcmünün həqiqi potensialına çatdırılması üçün konkret tədbirlərin görülməsi barədə razılığa gəlinib.

Məlum olduğu kimi, Türk İnvestisiya Fondu da mövcuddur. Yeri gəlmişkən onu da qeyd etmək ki, bu fondun yaradılması ideyası Prezident İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülmüşdür. Türk dünyasının iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi və TDT üzvləri arasında iqtisadi əlaqə-

lərin dərinləşməsində fondun üzvünə önəmli vəzifə düşür. Başqa sözlə, məqsədi türk dövlətləri coğrafiyasının daha firavan gələcəyi üçün onun iqtisadi inkişafını dəstəkləmək və maliyyə davamlılığını qorumaq olan fond onların birliyini, əməkdaşlığını və iqtisadi əlaqələrini dərinləşdirmək əzminin rəmzidir. Fondun fəaliyyəti sayəsində regional ticarət və iqtisadi əməkdaşlıq yeni səviyyəyə qalxacaq. 500 milyon dollar nişanmamə kapitalına malik Türk İnvestisiya Fondunun işlək mexanizmlərinin hazırlanmasının keçən il Şuşada imzalanmış bəyannamədə yer alması məhz investisiya imkanlarını genişləndirmək və iqtisadi integrasiyanı gücləndirmək məqsədi daşıyır.

Fond həm dövlət, həm də özəl sektor investisiyalarını sürətləndirəcək, bir çox sahədə layihələrə texniki dəstək verəcək. İnfrastruktur, bərpaolunan enerji, kənd təsərrüfatı və turizm kimi sahələrə investisiyaların artırılmasında mühüm rol oynayaaraq davamlı iqtisadi inkişafa töhfə verəcək. Fond türk ölkələrinin iqtisadiyyatına əhəmiyyətli maliyyə resursları axını stimullaşdırmaqla, xarici investisiyaların cəlb edilməsi istiqamətində də fəal iş aparacaq. Bütün bunların yekun məqsədi isə türk dövlətlərinin integrasiyasıdır.

Əsas hədəflərdən biri ondan ibarətdir ki, türk dövlətlərinin iqtisadi inkişaf sürəti dünya üzrə orta göstəricidən yüksək olsun və bunun üçün potensial var. Çünki türk dövlətlərinin hamısı azad iqtisadiyyat prinsipləri əsasında inkişaf edir, ümumi dirçəlişə güclü təsir göstərən islahatlar və bu istiqamətdə konkret proqramlar həyata keçirir.

*Flora SADIQLI,
"Azərbaycan"*